

Redacția și Administrația:

Budapesta, VII., Nyár-utca 1.

Aci sunt a să trimită tot felul de scrisori, cereri și bani.

Tot aci să primescă anunțuri cu prețurile cele mai mederate.

Un număr 10 fileri.

ADEVÉRUL

FOAIE POLITICĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Foaie pentru poporul muncitor roman.

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — — — 2 coroane

Pe 1/2 an — — — — 1 coroane

Pentru străinătate:

Pe 1 an — — — — 3 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — — — 1 dolar

Redactata de un comitet.

Apare în prima Vineri după 15.

Redactor-responsabil: Aurel Cristea.

INVITARE

la al IV-lea congres al secțiunii române a partidului socialdemocrat din Ungaria,

ce se va ținea în ARAD, în sala cea mică dela Casa orașului în zilele de 9 și 10 Ianuarie n. 1909, (a 3-a și-a 4-a zi de Crăciunul românesc) cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Raportul comitetului asupra mișcării
 - a) secretar,
 - b) cassar,
 - c) comitetul de supraveghere.
2. Absolvarea comitetului.
3. Votul universal.
4. Hotărârea congresului extraordinar.
5. Pressa.
6. Organizația politică și economică.
7. Alegerea comitetului.
8. Propuneri.

La acest congres pot să ia parte câte 2—3 delegați din fiecare comună și oraș fără deosebire că este sau nu este organizație politică sau economică în acel sat respective oraș. Asta se face mai mult, având în vedere marea luptă ce avem să o îndeplinim pentru cucerirea dreptului de vot universal, secret, direct și egal, deci din acest punct de vedere de agitație (propagandă).

Pentru cucerirea acestui drept luptăm noi socialdemocrații de zece ani. Am purtat luptă înverșunată: sute de mii de frați de-ai noștri au fost osândiți cu temniță pentru el. Și astăzi când atâta am jertfit vine guvernul țării prin contele negru ministrul *Andrássy* și ne aduce votul plural, (lege, care dă mai multe voturi unor persoane) adevărat pentru domnii bogați și cu școli câte 2—3 voturi, iar nouă celor săraci și fără școală câte unul și la cei mai mulți nici unul. Cei cu carte dintre noi primesc un vot, iar cei fără carte, tot al 10-lea bărbat are un vot. (Adevărat 10 bărbați laolaltă neștiutori de carte au un vot, și aleg din sânul lor un bărbat, și acela votează, în numele celor zece.)

Bogaților, domnilor, baronilor și grofilor a căror avuții sunt foarte mari și cari nu lucră nimic pentru înaintarea acestei țări, ei își petrec viața în bunătați, iar în locul lor muncim însă noi, țărani dela sate și muncitorii de pe la orașe, le dau câte 2—3 voturi, așa, că 30 de inși dintre ai noștri fac atâta, cât unul dintre ai lor.

Oare aceasta o dreptate?

E prin urmare foarte mare lipsă ca fiecare comună și oraș românesc să-și trimită câte 2 sau 3 delegați la acest congres, care va fi chemat să aducă hotărâri de mare importanță și folos pentru toți muncitorii din Ungaria dar mai ales pentru noi, românii, pe cari, după-cum se vede mai sus guvernul maghiar cu ori-ce prețvrea să ne înlăture cu desăvârșire dela drepturile noastre elementare: dela dreptul de alegători pentru alegerea ablegaților în casa țării. Și dacă nu vom fi pregătiți, cu ultima lovitură ce o mai putem da acestui guvern compus din banda coaliției, atunci vom fi aruncați

pe zece de ani în brațele mizeriei și a neîndreptăților și mai departe.

E timpul scurt. Nu mai avem vreme de gândit. Mântuire numai putem aștepta dela nime, căci durere, povețele și greșelile Românilor conducători de odinioară, chiar a celor de eri-alaltăeri, trebuie să le scriem în istoria trecutului, în care s'a înșelat întreg poporul român, cu cari însă noi socialdemocrații am fost în curat încă tocmai dela începutul locului.

Avem însă mare nădejde în puterea noastră, dacă vom ținea laolaltă, toți aceia, cari dorim o viață mai bună și mai fericită pentru popoarele apăsate și fără drepturi pentru milioanele de muncitori, cari muncesc zi și noapte pentru alții, și pentru ei nimic: socialdemocrații și naționalitățile atunci vom învinge chiar de-ar fi ori-cine contra noastră.

Vom învinge, pentru-că trebuie să învingem, dacă suntem uniți în lupta viitorului apropiat.

Dacă însă și acum se vor afla de aceia cari dau numai din umeri, șovăitori și așteaptă să le vină toate de-a gata și de sus din umilire, căciuire aceia cu adevărat că nu merită nici drept de vot dar nici un trai mai fericit!! Pe aceia trebuie să-i alungăm dintre noi, ca pe niște trădători și ca pe niște oi răioase, cari umple turma de râie.

La luptă fraților! Să nu fie nici un colț al țării locuit de muncitori români, care să nu-și trimită delegați la acest congres, care trebuie să fie unic în felul său, al muncitorilor români apăsăți, din această nefericită țară.

Acest congres e parlamentul muncitorimei române din Ungaria. În acest congres iau parte adevărații reprezentanți ai muncitorimei române, cari se vor aduna la sfat în anul acesta iarși în orașul Arad, unde vor pune la cale o mișcare socialdemocrată română, și mai puternică decât până acum.

NB. Propunerile de sine stătătoare sunt de a se înainta tovarășului *Aug. S. Deacu*, (Arad, *Vilaszto-utca*, Nr. 39), cu cel puțin 8 zile înainte de congres. Cele mai târziu trimise, nu vor fi luate în considerare. Tot susnumitului sunt a se înștiința în cel mai scurt timp, toți aceia cari vor lua parte la congres, pentru a se putea îngriji de încauțirarea lor.

Cu dragoste frățescă:

Comitetul central roman
din Arad, al partidului socialdemocrat din Ungaria.

Domnia de clasă.

(em.) Pe timpurile sclăviei, bietii iobagi s'au fost indeletnicit, până la un timp, ca să tragă jugul boieresc așa după-cum prețineau și porunceau interesele feudalo-nemeșesti.

S'au indeletnicit acei iobaji căci pe acele vremuri n'au avut nici atâta dreptate și libertate ca să-și dea seama asupra însemnătății persoanei lor.

Și nici nu le-a fost permis ca în zi de sărbătoare să steie la sfat unii cu alții. Și nu le-a fost permis nici să se strămute de pe un petec de pământ pe altul, pentru-că fiecare nemeș își avea sclavii lui.

Ca să fi protestat contra fărădelegilor și nedreptăților nemeșesti, n'a fost cui, căci și atunci, întocmai ca și acum, așa erau de bine chibzuite lucrurile, de li-se potrivește de minune adevărata și bine documentata zicală românească: *Că turcul te bate, turcut te judecă!*

Aci trebuie să ne întrebăm, oare azi, când din gurile nespălate ale stăpânitorilor noștri iasă cuvântul: *veacul al XX-lea*, când trebuie ca pretutindeni să domnească democrația, suntem tratați mai bine? **Dă** unde? Nu!

Nu cred, că se va găsi vre-un proletar, care poartă greumântul vieții de azi, să afirme contrarul.

Nu n'are să afirme contrarul, de oare-ce pe unde îi da în această nefericită țară, n'ai să auzi altceva, decât strigăte de durere și nemulțumire a milioanele de proletari desmoșteniți. Pentru-că pe seama cărora constituția acestei țări nu garantează și nu le face posibilul să poată să-și spună și ei *parerile acolo, unde se făuresc legi pentru ei: În casa țării!*...

Nu ne mirăm, că știm, că în fiecare țară, unde toate temelile și toate instituțiile din lăuntrul său, sunt zidite pe *domnia de clasă și rassă*, stările din acea țară, nu pot fi altcum, decât ca la noi.

Dar mulțumită proletarietului conștiu, căci afară de Ungaria numai în Balcani se mai găsește.

Noi, cei de aici, din țara „Canaanului“, câte guverne am avut, toate s'au lăudat înaintea Europei culte, că popoarele din Ungaria de sub conducerea lor, au deplină libertate și sunt îndestulite cu soarta lor.

Străinătatea binecînteles, nefiind informată despre lucrurile cum stau pe aici, le-au crezut.

Și ca să știm și noi, cum informează dlor străinătatea, apoi o să lămuresc lucru. Știut este, că statul are bani, ce-i încasează de pe dările ce le mari, ce trebuie să le plătim statului, și acești bani în loc ca să-i întorcă pentru ajutorarea micii industriei, comericii și economii, îi întorc pentru a da subvenții foilor din străinătate, ca să scrie în favorul lor, ca nu cumva să fie demascați.

Însă după-cum am arătat mai sus, ei nu caută, de a ne da drepturile cuvenite de oameni, ei caută a ne răpi și acle pe cari moșii și strămoșii noștri, le-a câștigat prin vărsarea sîngelui lor.

Nu voiesc să mă ocup cu „istoria“ — și așa destul de murdară — venirii lor la

putere, căci așa cred, că nu este un cetățean ungar, care să nu o cunoască.

Noi știm, că acest guvern de când e la putere a făcut multe, dar a făcut lucruri ce nimenea nu ia însărcinat.

Însărcinarea lor a fost, introducerea *sufrajului universal*, introduce *sufraj plural*, *darea progresivă*, *ei mărește dările*.

Vedem, că stăm înaintea spectacolului dela turnul Babilonului.

Dar încă peste un lucru draconic, nu pot trece cu vederea, și acela e următorul: Când un deputat din opoziție, a adresat ministrului de interne Andrassy interpelarea sa, în care a întrebat pe dl gentry Andrassy despre reforma electorală, că are de gând s'o facă, și când are bunavoință s'o pună pe masa dietei, căci doi ani și jumătate e vreme lungă, în care un om conștiințios ar fi făcut o sută de reforme?

Andrassy — înțelegeți bine — în răspunsul lui a zis: „*Cuvântul de onoare, dat în chestii politice, pentru el, nu valorează nimic*“.

Asta-i vorbă de ministru de interne al Ungariei! Cine știe judeca, poate să înțeleagă. Dar totuși ca să înțeleagă toți am să esplic eu: „*cumintele făgăduiește și nărodul trage nădejde*“.

Astfel să face sub domnia oligarhică coaliționistă.

Dacă după toate întâmplările, atât sociale cât și politico-economice din timpul din urmă, ce zi de zi es la iveală, ne vom putea trage concluziile.

Noi proletarii conștiinți, până acum ne-am făcut datorința, și cu atât mai vârtos ne vom face-o de aci înainte ca să smulgem din mâinile guvernului, *adevăratul vot universal și secret*, care este arma noastră de luptă pentru dărâmarea sistemului acesta draconic ce domnește de atâta amar de timp în această țară, și să-l înlocuim cu: *libertate, egalitate și frățietate!*

La luptă dar, frați proletari, ca să silim pe acest conte negru Andrassy, ca să-și îplinească acele datorințe ce le-a luat asupra sa.

RĂVAȘ.

Fi-va războiu!

De săptămâni de zile scriu foile din întreaga Europă, precum oamenii discută pe drumuri, că oare izbucni-va vre-un războiu? Și zău atât foile precum oamenii, nu știu pozitiv nimic, că da, sau nu. Pentru-că aceia, pe cari are să-i atingă această soartă de a merge și a lupta, a-și duce trupul spre a fi atântit și găurit de nemiloasele gloanțe, și a-și jertfi viața, aceia n'au lipsă a ști nimic.

E destul să știe aceia, cari stau sus, sus de tot, vre-o câțiva comandanți, generali, cari organizează acel războiu, *acea pradă de vieți omenești*.

Noi numai acea știm, ce vedem, că să pregătesc pe viață și moarte arme ucigătoare, și că în Bosnia se transportă fii și frații noștri la hotarele Sârbiei.

Domnii așa cred, e destul că noi știm și atâta, ce trebuie să știm mai mult.

Bulgaria a comandat mai multe mii de puști Manlicher sistem vechiu, și 20.000 puști Wernld, dela fabrica de puști din Budapesta.

De două săptămâni de când s'au comandat aceste puști să lucră ziua și noaptea în susnumita fabrică, nu mai ca să le poată isprăvi cât mai în grabă.

Să vorbește, că aceste arme să fac pentru Sârbia. Se poate. Unde e vorba de câștig, acolo domnii *capitaliști* nu mai sunt patrioți, și e tot posibilul, că noi le facem și le transportăm în Sârbia, *ca cu acele arme lucrate de noi, să ne poată măcelări după plac*.

Soldatii într'una să transportă la hotar. Până acum să află în Bosnia la hotarul Sârbiei un număr considerabil de soldați, și vre-o 60 tunuri.

Direcțiunile căilor ferate au primit ordin strict încă în săptămâna trecută, asupra transportării soldaților la hotar.

Așa, că până să va da o altă ordinațiune, ziua și noaptea stau de prezent în Fiume trei (trenuri) speciale pentru transportarea soldaților din Fiume spre Bosnia-Bród, cari și până acum au dus o mulțime de oameni, cari au lăsat casă, masă, părinți frați și surori, ba chiar familii plângând în urma lor, pentru de a îngriji, *ca capitalul să n'aibă pierdere, decât câștig*.

Iată, așa stăm cu războiul. Ne pregătim pentru a merge pe câmpul de măcel, în care cuțitul sau plumbul va străbate în carnea sau inima noastră, unde are să curgă sângele nostru.

Și pentru-ce? Că în contra celor ce mergem noi și aceia sunt — nu mai mult — decât și ei proletari. Va să zică noi, ca proletari să luptăm unul contra altuia, să ne luăm viața unui altuia, să ne vârsăm sângele unui altuia? Și pentru-ce?

Gândiți-vă!
De aceea vă spun să vă gândiți însuși, că minte aveți, ca să gândiți. Că dacă eu le-ași descrie, — așa după-cum mi-ar dicta inima — numai adevărul, aș nimeri procurorul. Însă asta o incunjur.

Ministrul-președinte englez, contra lui Andrassy.

Foia soră „*Népszava*“ să ocupă în numărul de Mercuri din 9 Decembrie, în articolul de fond, cu ministrul Andrassy, care ar fi avut o convorbire, încă pe timpul când a fost în Anglia, cu ministrul-președinte englez Asquith, care iar fi declarat, că da, și *dânsul e partisan al votului plural*, pentru-că vede în pluralitate o adevărată armonie viitoare, și chiar aprobă, *că și la noi în țară să introducă acest sistem*, pentru-că vede cum-că în cele mai multe țări din Europa, unde ar fi introdus *votul universal, direct și secret*, ar fi făcut mai mult *pagube, bună-oară ca și în Franța*.

Așa, că foile guvernamentale, au și început a zbera în gura mare, această convorbire ce ar fi avut-o Andrassy cu mai mulți deputați pe coridorul camerei ungare, spunându-le părerea ministrului-președinte englez Asquith, asupra *votului plural*, și că e *partizan*, și că chiar aprobă introducerea votului plural în Ungaria, și că ar fi mai zis: *că votul plural ar fi unicul sistem electoral, care ar corespunde pretenziunilor impuse de civilizațiune*.

Așa, că din povestea lui Andrassy a eșit la iveală, că nu-i adevărat, că ar fi vorbit vre-odată cu ministrul-preș. englez Asquith, asupra votului plural.

Asta ne-o documentează interpelația făcută ministrului-președinte englez Asquith de tovarășul *Kair Hardie*, deputat în camera engleză, la care ministrul îi răspunde prin următoarea scrisoare:

Stimate Dle Kair Hardie!

Nici un cuvânt, nu-i adevărat din povestea, că eu înaintea contelui Andrassy (sau a ori-cui) mia-și fi exprimat părerea, „*că votul plural ar fi unicul sistem electoral care să corăspundă pretenziunilor impuse de civilizațiune*“. Deci ai libertate de a folosi această scrisoare după placul D-tale. De sigur, că e ceva neînțelegere a lucrurilor.

Cu deosebită stimă:

H. H. Asquith.

Iată, că a eșit la iveală, că nimic nu-i adevărat din povestea lui Andrassy, cumcă *Asquith ar fi însușit de votul plural*. Mai mult ca sigur, că Andrassy l'a înțeles greșit.

Ei acum vine rândul ministrului de interne, ca să-și aducă bine aminte ce ia și spus ministrul-președinte englez, că aprobă în general delapidarea dreptului poporului prin votul plural?

Însă nuse plătește, ca să ne ocupăm mai de aproape cum stă lucrul, ce a zis Asquith,

și ce a gândit Andrassy și cum s'a exprimat Andrassy pe coridorul camerei, noi însă pe Andrassy îl cunoaștem, că ce a vorbit, aproape întotdeauna nu a spus adevărul, și tot asemenea și acum, așa că la asta tocmai să potrivește proverbul: *Lupul își la-pădă părul, dar năravul nici-odată*.

Congresul extraordinar.

Grevă generală.

Duminecă, în 6 Decembrie s'a ținut în Budapesta *congresul extraordinar*, conchemat din partea partidului nostru socialdemocrat.

Reprezentanții poporului asupra din Ungaria s'au strâns în această zi de mare însemnătate pentru de a protesta în contra atentatului ministrului Andrassy contra proletariatului ungar.

Reprezentanții proletariatului ungar s'au strâns în acest congres (sfat), spre a se sfătuși cum au de luptat în contra acestui atentat, în contra jăfuirii drepturilor proletariatului din Ungaria, și au și găsit arma, *care armă e mai puternică, și aceea e: greva politică în masse*.

Ce-a îndemnat pe reprezentanții proletariatului din Ungaria, de-a aduce această hotărâre?

Simțul acelor milioane de asupriți din această țară, pe care ia atins această lovitură nedreaptă.

Dar, oare cum nu ar recurge ei la cea din urmă armă, atunci, când simt și văd, cum sunt delăturați dela ori-ce drept — omenesc.

Când ei — proletariatul — e silit de a-și face datorința față de patrie, a plăti dările cele mari, a merge de cătane, etc. și atunci când e vorba de a-și primi și el drepturile de om, atunci să fie dat la o parte, sub pretext, *că e analfabet*, că nu știe ceti și scrie.

Și pentru-ce un astfel de lucru? La datorințe sunt buni analfabetii proletari, *însă la drepturi nu*.

Pe când cei din clasa domnească, nu sunt constrânși din drepturi.

Oare e dreptate ca — după proiectul lui Andrassy — să aibă clasa domnească un om 2 și 3 voturi, pe când cei din clasa proletară, să aibă 10 laolaltă — analfabeti — un vot? Și 30 de proletari să fie atât cât unul din clasa domnească?

Iată ce a determinat pe reprezentanții proletariatului de-a recurge la cea din urmă armă.

Însă nu numai cele mai sus amintite au determinat pe reprezentanții proletariatului ungar a recurge la cea din urmă armă, dar și altele multe, multe neîndreptățiri ce conține *acel proiect infam de vot plural, neegal și deschis*, proiectat de aceste hiene turbate ce stau la cârma țării.

*

Era orele 9, când tovarășul *M. Buchinger*, salută în numele comitetului central pe reprezentanții proletariatului ungar, și recomandă de președinti pe tovarășii *Alexandru Garbai* (Budapesta) și *Iosif Szabó* (Pécs), iar de notari, pe tovarășii *Ladislau Kitajka* (Budapesta) și *Matos Manó* (Kassa), cari s'au primit.

Iar în comitetul de supraveghere, pe tovarășii *Kalman Haáz* (Budapesta), *Albert Jámbor* (Budapesta), *Paul Vitich* (Pozsony), *Francisc Darvas* (Szolnok) și tovarășul *Iuliu Tatai*.

După alegerea comisiunilor. Corul General Muncitoresc au cântat două cântece revoluționare, după cari a urmat tovarășul președinte

Alexandru Garbai, care mulțumește pentru încrederea ce li-s'a pus cu conducerea congresului și arată însemnătatea ordinii de zi, *predă cuvântul tovarășului*

Vilhelm Ellenbogen, membru al Reichsrath-ului austriac, care predă congresului salutul fratelui partid austriac, și asigură proletariatul ungar, cumcă muncitorimea

austriacă cunoscându-și datorința de muncitori internaționali, nu numai prin vorbă, dar chiar și prin fapte vor da ajutor socialdemocraților ungari, în lupta ce o duc pentru adevăratul vot universal. Arată cum prin anexiunea Bosniei se continuă mereu intrigi contra parlamentului poporului austriac, cum reacționarismul feodalo-clerical, voește cu ori-ce preț de a face sclavi popoarele din monarchie. In contra acestora luptăm și noi, și la tot cazul vom sta în ajutorul unicului partid, care luptă pentru înaintarea în cultură și pentru desrobirea proletariatului ungar, care partid e: partidul socialdemocrat.

Vorbirea i-a fost primită, cu cea mai mare însuflețire.

Urmează tovarășul *Ladislau Tarcai*, care atrage atențiunea congresului asupra pregătirii și mobilizării de războiu, — spune — noauă nu bandele Bosniece ne sunt dușmanii, ci acele bande maghiare cari ne subjugă prin nedreptățile ce le fac zilnic față de noi, și arată cum mulți fii, părinți, bărbați vor pica între munții Bosniei, — zice — așa după-cum ei mobilizează trupe în contra altor popoare, așa noi vom mobiliza muncitorimea la luptă pentru a-și câștiga adevăratele ei drepturi ce li-se cuvine de oameni.

In acest sens a înaintat congresului o moțiune, care s'a primit unanim.

Tovarășul *Iosif Sneff*, a vorbit asupra atentatului ce la comis Kossuth în contra muncitorimei dela căile ferate ungare, călcând în picare ori-ce drept, interzicând muncitorilor dela căile ferate, organizația politică, precum de a face parte din partidul socialdemocrat.

Cere ca congresul să-i primească moțiunea de protestare, înaintată de el. Președintele nici n'a ajuns de-a o pune la vot, când reprezentantul autorităților, interzice ca moțiunea să se pună la vot.

Insă a fost prea târziu. Pentru-că membri congresului, sau ridicat în picioare și au început a striga, pronunțându-și protestarea. *Primim! Nu ne lăsăm terorizați! Suntem în Azia!* Și multe altele în sensul acesta.

In acea larmă, președintele declară rezoluțiunea primită.

Urmează punctul ordinei de zi și moțiunea, pe cari o să le publicăm în numărul viitor al *Glasul Poporului*, de oare-ce acum n'avem loc.

Răspândiți în tot locul „ADEVĚRUL“

LITERATURA.

Tolstoi și războaiele.

Iarăși războiul, iarăși suferințele nimănui trebuincioase, de nimic pricinuite, iarăși minciuna, iarăși îndobitocirea, bestialitatea oamenilor.

Oameni, sute și mii de oameni, despărțiți prin zeci de mii de verste, deoparte Budhiști, a căror lege oprește nu numai uciderea oamenilor, dar pe cea a animalelor; de cealaltă, creștini cari profesază legea fraternității și a dragostei; oamenii aceștia ca fiare selbatice se urmăresc unii pe alții pe uscat și pe mare, pentru a se ucide, a se schingiui în chipul cel mai crud.

Ce se întâmplă? Este vis sau adevăr? In fața nui act care nu trebuie, care nu poate să fie, îți vine a crede, că este vis și trebuie să te deștepți. Dar nu, nu e vis; este groaznică realitate.

Să luăm un Japonez, luat dela câmpul lui, sărac, neștiutor, înșelat, pe care l-au făcut să creadă că Budhismul nu consistă în milă pentru toate ființele vietoare ci că consistă în a aduce sacrificii idolilor, sau tot un asemenea băiat din Tula, din

Nijni-Novgorod, neinvățat, caruia i-se spune că creștinismul consistă în adorațiunea lui Christos, a Maicei Domnului, a sfinților și a icoanelor lor, la rigoare s'ar putea înțelege că acești nenorociți, făcuți printr'o violență seculară, și prin înșelăciune să socotească bună cea mai mare crimă din lume: uciderea semenilor săi, pot comite această faptă groaznică fără a se socoti vinovați.

Dar cum oamenii așa ziși luminați, pot propovădui războiul, îl pot ajuta, pot lua parte și ceea-ce este mai teribil, fără a se expune primejdiilor războiului, pot împinge, pot trimite întrânsul nenorociți frați înșelați? Oamenii aceștia, așa ziși luminați, fără chiar a mai vorbi de legea creștină, dacă o profesază, nu pot să nu știe tot ce a fost și ce este spus despre cruzimea, despre netrebuința și insanitatea războiului. (Oamenilor acestora li-se zice luminați tocmai pentru-că știu acestea toate. Cei mai mulți au scris sau au vorbit ei însăși despre acestea.)

Fără a mai vorbi de Conferința dela Haga care a fost primită prin aprobarea generală, apoi de cărțile, de broșurile, de articolele de ziar, de discursurile în care este înfățișată puțința de a rezolvi diferențele internaționale printr'un tribunal arbitral, oamenii luminați nu pot să nu știe că armamentele generale ale Statelor, unele împotriva altora, trebuie să ducă inevitabil sau la războaie fără capăt, sau la bancruta generală, sau la amândouă. Ei nu pot să nu știe, că afară de cheltuiala nebună, nesocotită a milioane de ruble, adecă a muncii oamenilor, pentru războiu și pregătirile lui, în războiu pier mii de oameni, cei mai energici, cei mai puternici, în cea mai bună vârstă pentru munca producătoare. (Războaiele secolului trecut a costat viața a 14,000.000 de oameni.) Oamenii luminați nu pot să nu știe că pretextele războaielor sunt pururea aceleași, că nu face să se cheltuiască pentru aceasta o singură viață omenească, nici chiar o sutime din mijloacele cheltuite acum pentru războiu. (Războiul pentru emanciparea negrilor a costat mai mult decât ar fi costat răscumpărarea tuturor negrilor dela sud). Toți știu și nu pot să știe principalul: că războaiele provoacă în om patimile cele mai josnice, cele mai grosolane, îl depravează și-l îndobitocesc. Toți cunosc slăbiciunea pretextelor ce se invoacă în favoarea războaielor, ca acele ale lui Joseph de Maistre Motke și alții: aproape toate sunt bazate pe sofismul că în că în ori-ce calamitate omenească se poate găsi o parte avantajoasă, sau pe afirmațiunea arbitrară, că au fost întotdeauna războaie, și că prin consecință, au să fie totdeauna, ca și când faptele rele ale oamenilor s'ar putea îndreptăți prin foloasele și utilitatea ce ele aduc, sau pentru-că ele au fost făptuite în toate timpurile. Toți oamenii zisi luminați știu aceasta. Și de-odată, războiul izbucnește. Și toate acestea sunt uitate și chiar oamenii cari, eri aprobau cruzimea, inutilitatea și nebunia războaielor, nu-și întrebuintează astăzi gândurile, cuvintele și scrisese decât la mijloacele de a ucide oameni, de a ruina de a nimici cea mai mare cantitate de muncă omenească, de a întezi cât mai mult posibil patimile și ura în oamenii aceștia pacinici, muncitori, cari prin munca lor, hrănesc, îmbracă, întrețin pe acești oameni — așa ziși luminați — cari îi silese să făptuiască acte teribile în potriva conștiinței lor, binelui și moralei.

„România Muncitoare“.

ATENȚIUNE!

Rugăm și pe această cale, pe toți acei tovarăși, cari primesc foile în pachet, să caute în cel mai scurt timp, să achite foile trimise, căci altfel vom fi nevoiți a sista trimiterea foilor și totodată a-le publica numele, ca pe niște tovarăși inconștienți, cari nu-și cunosc datoria.

Administrația.

CRONICA.

Muncitorii români din Budapesta țin întruniri și conferințe științifice, serate literare, în fiecare Duminecă seara la orele 8, în sala ospătării *Holecz Marton, VII., Huszár-utza Nr. 10,* colț cu *Szegényház-tér.*

Hotărâre. Comitetul secțiunii a luat hotărârea, cumcă de aici încolo nu se va ținea Marti seara conferințe, ci întotdeauna Dumineca, trei Dumineci se vor ținea conferințe științifice iar a patra Duminecă serată literară.

De-ale comitetului român regnicolar. Comitetul român regnicolar din Arad, a împrăștiat în întreagă țară, o foaie volantă, acei tovarăși cari n'au primit foaia volantă se pot adresa direct comitetului regnicolar din Arad și li-se va trimite.

Avis. *Tovarășii din provincie, cari au primit mărci spre vânzare dela comitetul regnicolar din Arad, sunt rugați a da socoata cu banii în timpul cel mai scurt.*

Banii, precum tot ce privește partidul, sunt de a se trimite pe adresa: Augustin S. Deacu, Arad (Választó-utca 39. sz.)

Comitetul.

— **De-ale muncitorimoi române din Budapesta.** Duminecă, în 6 Decembrie s'a ținut o întrunire de mare însemnătate. La ora 7 sala ospătării Rottenberg era ticsită de tovarăși. La orele 7 $\frac{1}{2}$, tovarășul *Aurel Cristea* în numele comitetului salută pe tovarășii prezenți și recomandă de președinte pe tovarășul *Spiridon Calu*, care mulțumește în primul rând pentru încrederea ce i-s'a pus, și arată prin cuvinte frumoase însemnătatea acelei întruniri, salută pe oaspeții veniți la secțiune, pe tovarășii *Dr. I. Rozvani* din Oradea-mare, *Sava S. Demian* și *F. Varga* din Arad, și predă cuvântul tovarășului *Demian*, care predă membrilor secțiunii noastre salutul comitetului regnicolar din Arad, și spune, trebuie să mă exprim cu cea mai mare bucurie, văzând că aici în Budapesta, muncitorimea română e conștientă, și-și cunoaște datorința ce-o are față de societate și trebuie ca să declar, că secțiunea română din Budapesta e cea mai înaintată.

Urmează tovarășul *Vutcă*, care ține o conferință științifică, la care mai iau cuvântul, tovarășii *Mihuț*, *Ciszer* etc., după care tovarășul președinte *Calu*, declară ședința de închisă.

Duminecă, în 13 Decembrie, s'a ținut în restaurantul lui *Peck Janos*, la orele 7 și jumătate seara o ședință literară, care a avut o reușită splendidă.

Ședința literară s'a deschis cu *Corul Muncitorilor Romani din Budapesta*, apoi:

Tovarășul *Calu* salută pe cei prezenți și recomandă pe tovarășul *George Boeriu*, ca conducător al ședinței literare.

Tovarășul *Boeriu* arată, că ce țântă au ședințele literare, zice: *țânta, ni-e cultura.* Silință trebuie să ne dăm, spre a ceti, a declama, etc. Astea să nu le perdem din vedere. Căci numai așa ne vom putea cultiva. Apoi predă cuvântul tov. *Ciszer* care a vorbit asupra cuvântului de „Tovarăși!“ Intreaga-i vorbire a fost ascultată cu cea mare atențiune.

A urmat declamațiunile. Cu declamațiuni s'au produs perfect de bine, tovarășii: *Chiva Voina*, *Ioan Gligor*, *Iosif Ciszer* și *Ioan Vițelar*. Ear tovarășul *Spiridon Calu*, a cetit *Femeia în revoluția rusă*, de *Dr. Tatiana Grigorovici* și *Arta și socialismul* de *N. D. Cocea*. Tovarășul *Budha* a cântat un cântec frumos. Ear tovarășul *Teran*, a cântat mai multe arii muncitorești, prin instrument muzical. Ca încheiere tovarășul *Ioan Mihuț*, a vorbit asupra întregului program, arătând însemnătatea fiecărui punct din program. Apoi tovarășul *Boeriu* declară ședința literară de încheiată.

Muncitorimea română din Budapesta, va aranja Duminecă, în 26 Decembrie, a doua zi de Crăciunul catolic, un *ceai literar*, în restaurantul lui *Holecz Márton, VII., Huszár-utza Nr. 10.* Va fi un program bogat și variat. Preț de intrare nu-i. Programul *30 filleri.*

Tovarăși! Agitați pentru reușita *Ceaiului Literar.*

— Chestia Coroi — lămurită.

Tovarăși își aduc încă aminte, că am fost publicat în unu din nr-ii noștrii trecuți, eschiderea lui Coroiu din partidul nostru, de oare-ce nu și-a dat socoata de 23 cor. 07 filleri, ce trebuia să-i solvească comitetului de organizare din Budapesta. Dar figurând pe atunci ca redactor responsabil la „Lupta“, iam pus în foaie și numele anonim (G. Pleșoiănu), la care „Drapelul“, a atras atențiunea „Luptei“ la rubrica de „Știri“ sub titlul „Nu înțelegem“... la care dl Coroi, trimite o declarație „Drapelului“, din care am citat și noi, esența declarațiunii — pe care o cunosc cetitorii noștri — și am dat un răspun ca să se înțeleagă.

Așa, că Dumineca trecută dl Coroi, s'a prezentat înaintea unor tovarăși din comitet și și-a exprimat părerea de rău asupra celor întâmplate și a predat secțiunii, peste suma îndatorată de 23 cor. 07 filleri, 24 cor. 40 filleri, adică 1 cor. și 33 filleri i-a predat secțiunii noastre.

Comitetul secțiunii, îl declară de aici înainte — ceea-ce credem — de bun „Tovarăș“.

— **Nici pentru 'n mormânt n'avem — pământ...** Asta e un lucru adevărat, chiar și întâmplat în una din zilele trecute în Érsekújvár, pe teritoriul Canaanului unguresc.

Iată cum stă chestia: Unui muncitor cu numele *Pataky* i-a murit un băiețel în etate de un an și jumătate. Bietul om fără muncă, stând materialicește slab de tot, cu mare trudă, i-a reușit a câștiga prețul sicriului (copârșeului), însă ca să cumpere puținelul loc pentru mormânt băiețelului său, nu ia rușit a câștiga parale. S'a dus la inspectorul cimitirului (progadii) ca să ceară puțin loc, pentru a-și putea înmormânta copilășul.

Însă inspectorul cu numele *Hangos Istvan*, ia tăgăduit cererea. Însă trebuie să amintim, că nu de mult s'au ridicat *prețurile mormintelor cu 5 și 6 coroane*, la care și-a dat învoiala și consiliul orașenesc.

Pataky s'a dus la primarul orașului. A cerut, a plâns, s'a tânguit, însă toate înzadar. *Fără bani, nu-i înmormântare.*

La urmă, văzând această nedreptate, și-a luat micul sicriu, și-a plecat spre cimitir. Însă când a sosit acolo, îngropătorii nu i-a dat voie de-a intra.

Un timp oareși-care a stat neclintit și s'a gândit, ce e de făcut? Însă într-un moment, când a văzut, că nu-i bagă nimenea de seamă, s'a vârât în cimitir și-a depus micul sicriu pe mormântul nevestei sale, care încă de curând a fost înmormântată.

Să poate, că chiar și în acest moment să află acolo neînsmormântat micul copilăș, dacă autoritățile nu vor fi căutat, ca să-l înmormânteze.

Iată ce-am ajuns în Tulipania de sub domnia coaliționistă, să n'ai tu nici atât pământ, pentru un mormânt, să stai tu cu mortul pe drumuri, se nu ști ce să faci cu el, să fi silit a te furișa în cimitir, spre al depune în loc în mormânt, pe mormânt. Frumoasă și adevărată e poezia „*Noi vrem pământ*“ alui *G. Coșbuc*, care zice: „*Nici pentru 'n mormânt n'avem — pământ*“, și-apoi pe sfârșite zice: „*Să nu de-a D-zeu cel sfânt, Să vrem noi sânge nu pământ*“... dacă așa va continua societatea de azi față de noi, atunci zău nu cred, că n'o sosi acel timp unde are să se întâmple profetia lui *George Coșbuc* din poezia-i frumoasă „*Noi vrem pământ*“.

— **Din țara bigotilor.** Un cetitor al foaiei noastre *Népszava* descrie o foarte in-

teresantă călătorie ce a făcut-o prin comitatul *Kolozs*, scrie următoarele:

Cu ocaziunea unei călătorii pentru comerț am ajuns în comuna *Mocs* (com. *Kolozs*). În drum a trebuit să trec prin curtea unui țaran român. Iar la fundul curții am dat de-o căsicioară (bordeiu) mizerabilă, care nu e favorabilă pentru vite, dar încă pentru oameni — atât e de ticăloasă — și în ea o femeie spăla haine.

Am întrebat-o, că a lor e bordeiul și ei locuiesc întrânsul?

— Da! îmi răspunde româncea suspinând, a bărbatului meu, care *mai bine de 3 ani de zile zace în pat bolnav*, și tocmai în acest moment am sosit acasă dela preotul român din comună, care mi-a făgăduit, *că are să se roage lui Dumnezeu pentru sănătatea bărbatului meu.*

La întrebarea ce i-am pus-o, că de ce nu-și duce bărbatul bolnav la vre-un medic, care mai curând i-ar putea ajuta? Mi-a răspuns:

— Nu mă încred în doctori, pentru-că popa nostru mi-a spus, *că mai bine ar fi, ca să-i plătesc lui 1 florint și 30 de cruceri*, și atunci el pentru acești bani are să se roage lui D-zeu, ca să-mi însănătoșeze bărbatul.

Cu mare trudă — după-cum mi-a povestit — a putut să câștige acei bănișori 1 florin și 30 cruceri, ce ia dat sfântului preot român.

Acum biata femeie își așteaptă norocul și acel timp, când D-zeu are să-i însănătoșeze bărbatul, după ruga sfântă a părintelui din *Mocs*.

Avis d-lor naționaliști. Mai puține vorbe și mai multe fapte. Iată ce face — pur și simpla — literatura bisericăască a d-voastră. Gândiți-vă-ți — că vă numiți de binevoitori ai poporului — că suntem în veacul al XX-lea și-avem lipsă de-o literatură modernă. Să putem înlocui popa, prin medic. Că așa s'ar cădea.

Nu-i vorbă, astfel de stări sunt acolo, unde conducătorul poporului — e popă, unde să crește și să îndoapă poporul prin bigotism, unde poporul e lăsat pradă popilor sau mai bine zis ciuhașilor.

— **Urmarea alcoolului.** Din *Deva* se anunță, că *Petru Terea* și *Florea Igna* fiind la vânătoare au împușcat un porc sălbatic și vânzându-l, *prețul porcului, l'au băut în cărcimă.*

Cu capul plin de beutură, au plecat spre casă, dar s'au abătut pe la casa lui *Petru Perios*. Chemându-l afară. *Petru Perios* a eșit în curte și a întrebat că cine e? *Florea Igna* în loc de răspuns, a luat pușca de pe umeri și a pușcat spre *Perios*, care îndată a căzut mort. Ambii vânători ucigași au fost arestați.

Iată urmarea alcoolului ce face cu omul, îl face nebun, în face de-a comite crime și multe alte răutăți. De aceea muncitori români, ferțiți-vă de alcool.

— Răspândiți în tot locul —

„GLASUL POPORULUI“

Adunări.

Lugoș.

Tovarășii din *Lugoș* sunt rugați, ca să caute a face agitație cât se poate de largă, pe ziua de *Marti, 12 Ianuarie 1909*, ca să se poată ținea o adunare, sau conferință în susnumita zi, seara.

Caransebeș.

Totasesemenea și aici, sunt rugați tovarășii de-a face agitație pentru ținerea unei conferințe sau adunări pe ziua de *14 Ianuarie, Anul-Nou românesc*, după amiază.

În amândouă orașele va merge tovarășul *Ioan Mihuleț* din Budapesta.

Conferințe comitatense.

Partidul nostru va ținea în zilele de Crăciunul catolic, în mai multe centre ale țării conferințe comitatense ca în tot anul, în cari se va lua la desbatere rezoluțiunea adusă de congresul extraordinar, ținut în ziua de 6 Decembrie în Budapesta.

Aici amintim centrele românești unde se vor ținea conferințe comitatense. În zilele de 25 și 26 Decembrie, (Crăciunul catolic), la **Arad, Brașov, Cluj și Oradea-mare.**

Tovarăși agitați în interesul reușitei, conferințelor comitatense.

Bibliografie.

Știut este, că fiecare muncitor își cumpără câte-un călindar. Și totodată muncitorul conștient, dacă-și cumpără un călindar, își cumpără unu bun, din care să poată învăța ceva, atunci când de-un astfel de călindar are lipsă, se adresează la partidul său, după călindar.

Dar fiindcă noi în anul n'am făcut, în locul lui

A apărut

Calendarul Munciei

pe anul 1909.

Cu un bogat cuprins. Se află de vânzare la *Cercul România Muncitoare, București, Calea Victoriei Nr. 91.*

Prețul 25 bani.

Acest călindar e cel mai bun dintre toate călindarele ce apar în limba românească, și totodată cel mai ieftin. Prețul numai 25 filleri și 10 filleri porto poștal. Un muncitor român să nu fie, care să n'aibă *Calendarul Munciei.*

De pe cîmpul de luptă

Lucrătorii bărdași.

Următoarele locuri sunt de ocolit:

In grevă sunt orașele: Arad, Esztergom, Gyöngyös, Csersvenka, Dobrișin, Székesfehérvár, Mindszent, Orosháza.

Sub boicot sunt: Pécs Végh József, Abony Mészáros Sándor, Törökszentmiklós Alföldi Imre, Alföldi József și Karakas Bálint, Bonyhád Pick Henrik, Szolnok zidiriile lui Bank și Kolánia, Törökszentmiklós: Lucrările meșterilor Erdödy Gyula și Rajna János. Orosháza: Sülle József și Fii.

Lucrătorii constructori.

De ocolit e în Ungaria pentru muncitorii constructori: *Aradul.*

Poșta redacției.

S. B. Bruzella. Atât foaie, precum scrisoare s'a trimis.

D. I., Chicago. Mai bine stă-i acolo. Aici e negură mare. Puteți ținea și acolo o adunare de protestare contra votului plural. Și caută de a alcătui acolo secțiune social-democrată română. Nu vă mai lăsați seduși de popii aceia de pe acolo. Lupta lor, nu e altceva, decât o luptă de gheșeft. Popa *Lucaciu* în „*Românul*“ face reclamă *catolicismului*, popa *Balea* în foaia „*America*“, face reclamă *ortodoxismului*, și în fond, una ca și alta, nici un merită nimic. Atât că infiltrază ură între gr.-catolici și gr.-orientali. Așa e în *Cleveland*, în *Homstead* lângă *Pittsburg* etc. D-voastre sunteți muncitori români, întoarceți-le spatole și vă organizați pe baze socialdemocrate. Salut. C.

Poetul Mandarin. Poeziile d-voastră ar fi foarte bune, dacă ar avea înțeles. Continuă numai cu poeziile, da dacă-ți va reuși să fi poet. Poet dintr'odată, nu se poate face.